

dr hab. Maciej Hartliński, prof. UWM

Olsztyn, 3 marca 2025

Instytut Nauk Politycznych

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Recenzja

**w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji
dr Monice Brzezińskiej**

Podstawa oceny

Przygotowanie recenzji wynika z faktu powołania przez Radę Dyscypliny Naukowej Nauki o Polityce i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na recenzenta w komisji habilitacyjnej.

Niniejsza recenzja dotyczy oceny, czy wskazane osiągnięcie naukowe dr Moniki Brzezińskiej odpowiada wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.). Podstawa prawna wskazuje, że stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która posiada stopień doktora; posiada w dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny; wykazuje się istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Podstawowe dane o kandydatce

Habilitantka jest magistrem politologii. W 2006 roku otrzymała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Ponadto zdała egzaminy i otrzymała certyfikaty znajomości trzech języków obcych: angielskiego, niemieckiego oraz rosyjskiego. Od 2004 roku jest nieprzerwanie zatrudniona w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Najpierw na stanowisku asystenta (2004-2018), a następnie jako adiunkt (2018-).

Ocena osiągnięcia naukowego

Habilitantka, jako osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadania stopnia doktora habilitowanego, wskazała cykl szesnastu powiązanych tematycznie publikacji

naukowych, który zatytułowała „Współczesne oblicza przywództwa politycznego: doświadczenia z Niemiec i z Polski”.

Tytuł został sformułowany w sposób problemowy, interesujący oraz oddający treść publikacji. Przedłożony cykl jest spójny, dążący do eksplanacji niemieckich i polskich doświadczeń związanych z teoretycznymi oraz empirycznymi determinantami przywództwa politycznego. Szczególnie w aspekcie polityki krajowej i międzynarodowej, kształtowania tożsamości, jak i znaczenia ról płciowych.

W skład cyklu wchodzi jedna monografia, osiem artykułów oraz siedem rozdziałów w monografiach zbiorowych. Publikacje ukazały się w języku polskim i angielskim. W prawie wszystkich przypadkach, z jednym wyjątkiem, zostały one przygotowane samodzielnie.

Habilitationka wskazała na trzy wątki: specyfika niemieckiego i polskiego wzorca przywództwa politycznego; międzynarodowe skutki i reperkusje niemieckiego oraz polskiego przywództwa politycznego; integralność jako remedium na deficyty spójności w przestrzeni europejskiej.

Treść i struktura wkładu zaprezentowane w autoreferacie zostały zaprojektowane właściwie. Przedstawiona argumentacja dla wyodrębnienia powyższych wątków tworzy przekonującą konstrukcję teoretyczną.

Publikacje, mające stanowić osiągnięcie naukowe, są generalnie spójne ze sobą. Postrzegane przez pryzmat wspomnianych trzech wątków, ukazują nową perspektywę dla rozpatrywania przywództwa politycznego. Można więc już na tym etapie przyznać, że eksplanacja osiągnięcia została przygotowana w sposób przemyślany. Nie jest to cykl monotematyczny, co nadaje mu charakteru szerszego spojrzenia, ukazania różnych wątków, aspektów i konotacji, jakie ma przywództwo polityczne. Tak bowiem też należy je badać, sięgając do wątków ukazujących wpływ tożsamości narodowej oraz otoczenia międzynarodowego. Tym bardziej w kontekście ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego, dowodząc nie tylko umiejętności prowadzenia badań, ale i szerszego spojrzenia.

Wyprzedzając w tym miejscu recenzję poszczególnych publikacji, jestem zmuszony w już wskazać na pewne niedociągnięcia. Wpłynęły one bowiem również na strukturę sformułowanej przeze mnie opinii. Po pierwsze, widać brak spójności między kolejnością publikacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego (s. 4) a ich omówieniem na kolejnych stronach (s. 12; s. 16-17; s. 20). Po drugie, część publikacji wymienionych w wątku pierwszym pojawia się również w wątku drugim (*Polski styl...*; *Poland: and ambitious...*; *Zwykły gracz...*). Może to być uzasadnione merytorycznie, gdyż tekst może częściowo wyjaśniać pierwszy oraz

drugi wątek. Jednak rodzi to również niepotrzebne pytania o zasadność powielania/mnożenia dorobku, a może nieprecyzyjności tekstów, czy też niedopatrzenia w przygotowaniu wniosku. Po trzecie, dziwi pojawienie się monografii będącej częścią osiągnięcia naukowego (*Helmut Kohl...*) również w części autoreferatu poświęconej pozostałym obszarom zainteresowań (s. 23). Po czwarte, mając możliwość, inaczej bym zinterpretował i przyporządkował niektóre publikacje, przenosząc je do innych wątków. Na przykład wnioski z publikacji „*Badania nad przywództwem (w) Unii Europejskiej...*” wydają się bardziej adekwatne do wątku drugiego odnoszącego się do przywództwa międzynarodowego.

W związku z powyższym zachodził dylemat dotyczący toku narracji. Opiniować zgodnie ze wskazaniem i kolejnością publikacji podanych na stronie 4-5, czy też zgodnie treścią opisaną w trzech wątkach. Ostatecznie dalsza ocena merytoryczna treści publikacji i ich wkładu do dyscypliny zawiera kombinację obu podejść przedłożonych w autoreferacie. Odnosi się do jakości badań nad przywództwem politycznym w kontekście wskazanych wątków, choć z zachowaniem pierwotnej kolejności publikacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego.

Pierwsza z publikacji wchodząca w skład cyklu jest autorską monografią na temat przywództwa politycznego Helmuta Kohla (M.M. Brzezińska, *Helmut Kohl. Przywódca Polityczny*, Warszawa 2020). Postawiono i efektywnie zrealizowano cel badawczy w postaci analizy etapów rozwoju przywództwa politycznego tytułowego polityka. Indywidualna decyzja dotycząca zastosowania zmodyfikowanego modelu Tima Haughtona wydaje się zasadna. Oparcie badań, a jednocześnie struktury książki na sześciu kręgach (przywódca; partia; koalicja; ramy instytucjonalne; opinia publiczna; środowisko międzynarodowe) tworzy interesującą i wartościową narrację. Przeprowadzone badania przedstawiają nową perspektywę przywództwa politycznego Helmuta Kohla. Wartościowe jest odniesienie się do teorii Hudson, Paige'a czy Mertona w kontekście determinant kształtujących osobowość, a wynikających z miejsca i okoliczności, w jakich kształtowały się cechy polityka. Interesujące są dociekania na temat działalności wewnątrzpartyjnej i modyfikacji jej struktury, co miało być jednym z głównych aspektów kreowania przywództwa tytułowej postaci. Partii, której przewodzenie otworzyło drogę do zdobycia władzy w państwie oraz pozycji w środowisku międzynarodowym. Ramy instytucjonalne, a w zasadzie wybrane sytuacje na jakie napotkał, zostały przedstawione w sposób rysujący postawę i podejście tego przywódcy. Zwłaszcza, że miał okazję wykazać się zarówno w okresach względnego spokoju, jak i kryzysach oraz wyzwaniach na arenie krajowej czy też międzynarodowej. Przedstawiony został również w zarysie jego wizerunek medialny, sposób w jaki był przedstawiany, co dokłada kolejny aspekt do lepszego rozpoznania problematyki. Dopełnieniem jest analiza sytuacji międzynarodowej i

przywództwa Helmuta Kohla w odniesieniu do polityki krajowej i zagranicznej. Przeprowadzona analiza pozwala w przystępny sposób zapoznać się z różnymi aspektami przywództwa politycznego na przykładzie niemieckiego polityka. Dowodzi umiejętności syntezy i doboru wybranych zagadnień pozwalających ukazać co ważniejsze punkty zwrotne w wieloletniej karierze. Jest wartościowym opracowaniem uzupełniającym wiedzę w zakresie przywództwa politycznego.

Kolejne dwie publikacje również wpisują się w pogłębienie wiedzy na temat przywództwa politycznego w Niemczech, lecz dotyczą Angeli Merkel. Publikacja dotycząca polityki migracyjnej kanclerz ukazuje istotny aspekt jej przywództwa (M.M. Brzezińska, A.Ł. Brzeziński, *Angela Merkel i jej Willkommenspolitik*, w: Rydliński B., Sowiński S. (red.), *Wolność. Wieczne wyzwanie*, Warszawa 2018, s. 717-731). Analiza obranej polityki „otwartych drzwi”, jej wdrażania i radzenia sobie z kryzysami była jednym z kluczowych aspektów w osobistej karierze, jak i funkcjonowaniu całego państwa. Opracowanie dostarcza nowych treści, słusznie zwraca uwagę na wybrane elementy i konsekwencje polityczne dla Angeli Merkel, przyczyniając się do lepszej perspektywy jej przywództwa politycznego. W większym stopniu poznajemy opinie na jej temat poprzez analizę artykułów prasowych w kolejnym opracowaniu (M.M. Brzezińska, *Przywództwo Angeli Merkel w świetle narracji politycznej. Analiza wybranej prasy*, w: Czachór Z., Marcinkowski T. (red.), *Polska-Niemcy-Unia Europejska*, Gorzów Wielkopolski 2019, s. 107-133). Zastosowana analiza narracji politycznej dostarcza nowej perspektywy i oceny jej osoby w czołowych gazetach w Niemczech. Jakościowe podejście przedstawia intersujący obraz, poszerzając wiedzę na jej temat.

Pozostając przy wątku Niemiec, kolejne opracowanie dotyka kwestii przywództwa politycznego na poziomie międzynarodowym (M.M. Brzezińska, *Zwykły gracz czy hegemon? – przywództwo międzynarodowe i potęga RFN a UE*, „Społeczeństwo i Polityka” 2019, s. 145-162). Poprzez wykorzystanie założeń realizmu, a także skupieniu się na okresie kadencji Angeli Merkel, otrzymano intersującą perspektywę na przywództwo polityczne realizowane przez państwo. Poruszenie i rozwinięcie wątku przywództwa instytucjonalnego, tak rzadko spotykane w literaturze przedmiotu, zasługuje na pozytywną ocenę. Co więcej, nadzieję na rozwinięcie w kolejnych inicjatywach badawczych.

Determinanty stylu przywództwa politycznego w Polsce, rozpatrywane z perspektywy tożsamości narodowej i teorii gier są wysoce oryginalnym podejściem (M.M. Brzezińska, *Polski styl przywództwa – czyli w co (bez)skutecznie grają Polacy?*, „Annales Collegii Nobilium Opoliensis” 2022, s. 59-75). Analiza oparta o dylemat więźnia, harmonię czy bohatera jest inicjatywą nowatorską i ciekawą intelektualnie. Propozycja aby przejść do gry „Lider”

oczywiście jest opcją pożądaną z punktu widzenia naszego społeczeństwa oraz państwa. Przeprowadzone rozważania są wartościowe oraz z pewnością ustanawiają interesujący punkt wyjścia do dalszych analiz w kontekście przywództwa politycznego i teorii gier.

Kolejne opracowanie jest próbą ukazania wybranych aspektów w relacjach Polski i Niemiec, które stanowią ważny aspekt dla przywództwa politycznego (M.M. Brzezińska, *Poland: an ambitious pawn or a European partner? An outline of the evolution of Polish-German relations*, w: Rudowski A., Sulowski M. (red.), *Poland in the European Union – perspectives of membership politics. Economy and society. Culture. International relationship*, Warszawa 2017, s. 138-157). Opracowanie w sposób przystępny nakreśla główne aspekty wpływające na relacje między oboma krajami. Ukazuje ewolucję pozycji Polski w stosunkach dwustronnych oraz szerszej sytuacji geopolitycznej. Pozwala w lepszy sposób zrozumieć kontekst dla przywództwa międzynarodowego.

Tożsamość narodowa w kontekście opozycji antykomunistycznej, jako element istotny dla przywództwa politycznego, stanowi temat przewodni kolejnej publikacji (M.M. Brzezińska, *Rola tożsamości narodowej i religii w budowaniu opozycji antykomunistycznej. Przykład Polski i Niemiec*, „Władza Sądzenia” 2023, s. 36-47). W opracowaniu dowodzi się, że konsolidacja tożsamości narodowej w okresie systemu komunistycznego opierała się w Polsce i Niemczech na odmiennych ideach. W konsekwencji inna była postawa przywódców Kościoła katolickiego w Polsce oraz Kościoła ewangelickiego w Niemczech. Religia nie odegrała bowiem czynnika spajającego u naszych sąsiadów.

Kolejne opracowanie miało również na celu poszerzanie wiedzy na temat determinant przywództwa politycznego w Niemczech poprzez wyjaśnienie specyfiki tożsamości narodowej i bezpieczeństwa kulturowego (M.M. Brzezińska, *The cultural security of Germany*, w: Szyszlak E. Wiśniewski R., Zenderowski R., *Cultural Security Theory – Selected Aspects – Case Studies*, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Warszawa, Wien 2023, s. 249-261). Przedstawiono w skróty sposób instytucjonalne i prawne uwarunkowania polityki kulturalnej, jak również pokrótce wyzwania dla dziedzictwa kulturowego oraz bezpieczeństwa kulturowego.

Przechodząc do kwestii przywództwa międzynarodowego, uchwycono je w kontekście moralności (M.M. Brzezińska, *The international leader and his moral code according to the theory of realism*, „Chrześcijaństwo-Świat-Polityka” 2020, s. 180-198). Uwidocznienie aspektu wartości wśród najważniejszych aktorów stosunków międzynarodowych stanowi interesującą analizę. Słusznie zwrócono uwagę na koncepcje badawcze dotyczące „hegemonia” czy „stabilizatora”. Opracowanie stanowi ważny głos w analizach dotyczących ról przywódczych

w relacjach między państwami oraz organizacjami. Zwłaszcza w kontekście przywództwa i jego uwarunkowań etycznych.

Analiza przywództwa międzynarodowego na przykładzie Niemiec w sposób klarowny ukazuje dylematy terminologiczne (M.M. Brzezińska, *Models of international leadership and the role theory on the example of the Federal Republic of Germany*, „Online Journal of Modeling the New Europe” 2020). W opracowaniu podjęto się ważnego zadania w postaci klasyfikacji ról przywódczych. Hierarchia i liczba ról w kontekście przywództwa jest interesującą konstrukcją teoretyczną ukazującą przywództwo w ujęciu rewolucyjnym, transformacyjnym oraz ewolucyjnym. Poczynione wnioski wpisują się w dyskurs teoretyczny oraz wnoszą nowe treści.

Rozwinięciem powyższych rozważań jest analiza przywództwa kreatywnego (M.M. Brzezińska, *Wczoraj – dziś – jutro: model przywództwa kreatywnego jako odpowiedź na powojenne wyzwania*, w: Paluch M. (red), *Lekcje pokoju w czasie (po)wojennym*, Kraków 2022, s. 157-165). Należy się zgodzić, że przywództwo jest procesem warunkującym równowagę. Przywództwo pasywne, aktywne oraz kreatywne są adekwatnymi pojęciami w opisie analizowanych procesów politycznych. W sposób interesujący zostały wykorzystane koncepcje przywództwa politycznego do analizy ewolucji sytuacji politycznej.

Narracje niemieckich polityków ukazały pozycjonowanie roli Niemiec, co w założeniu ma stanowić element postrzegania roli przywódczej (M.M. Brzezińska, *Konflikt na Ukrainie w niemieckim dyskursie parlamentarnym*, „Roczniki Nauk Społecznych” 2021, s. 51-68). Opracowanie oparte zostało na 58 protokołach debat parlamentarnych Bundestagu. Ukazano najważniejsze propozycje rozwiązania konfliktu w Ukrainie, zarówno w okresie przed, w trakcie, jak i po Majdanie. Analiza narracji politycznej dostarczyła interesującej wiedzy na temat celów i roli Niemiec, jak i podstaw ich argumentacji. Przyniosło to nowe treści nie tylko w zakresie tego aspektu, ale szerzej na temat priorytetów wyznaczających politykę Niemiec.

W kolejnym opracowaniu ponownie przejawia się istotny wątek przywództwa na poziomie międzynarodowym na przykładzie Unii Europejskiej (M.M. Brzezińska, *Badania nad przywództwem (w) Unii Europejskiej – stan obecny, trudności, deficyty i wyzwania metodologiczne*, w: Golińczak M., Klementowski R., *Europa wielu prędkości. Problemy. Wyzwania. Konsekwencje*, Warszawa 2021, s. 237-257). Sprawnie zostały zaprezentowane luki badawcze oraz wyzwania metodologiczne w przedmiotowych analizach. Przywództwo w UE jest wielowymiarowe i złożone, przez co prowadzenie badań w tym zakresie jest wyzwaniem. Co ważne znajdujemy praktyczne wnioski dotyczące dotychczasowych podejść badawczych

oraz wyzwań. Dzięki temu w istotny sposób kolejne osoby będą mogły korzystać z wartościowych konkluzji.

Przywództwo polityczne rozpatrywane z perspektywy płci oraz religii jest kolejnym obszarem, któremu Habilitantka poświęcił swoją uwagę. W pierwszej z nich zostały naszkicowane założenia do podziału na kobiecy i męski styl uprawiania polityki. (M.M. Brzezińska, „*Goląb*” i „*Jastrząb*”, czyli *przywództwo i decydowanie polityczne kobiet i mężczyzn*, w: Uklańska K. Kotowska-Wójcik O. (red.), *Kobiece i męskie konteksty życia*, Poznań 2020, s. 151-164). W wyniku rozważań, przedstawiono wnioski, że połączenie męskiego i kobiecego podejścia do przywództwa politycznego rodzi szansę na efektywność. W wyniku poczynionej analizy najbardziej sprawdza się połączenie „twardej” i „miękkiej” siły. Przywództwo kobiet zostało w większym stopniu przebadane w kolejnym artykule (M.M. Brzezińska, *Can Women and religion (catholic) save modern leadership?*, „Religions” 2023). Na podstawie badań empirycznych przeprowadzonych na 60 kobietach skupiono się na ich stylach przewodzenia. Wyniki tych oryginalnych badań pozwoliły na wyodrębnienie wielu różnic pomiędzy przywództwem kobiet a przywództwem kobiet motywowanym religijnie. Te drugie są w większym stopniu zaangażowane w aktywności społeczne i polityczne ze względu na poczucie służenia innym. Opracowanie jest interesujące i wartościowe ze względu na oryginalne wnioski i dane. W trzeciej publikacji przedstawiono charakterystykę przywództwa integralnego motywowanego religią katolicką (M.M. Brzezińska, *Przywództwa integralne motywowane religią katolicką jako szansa dla polityki integracyjnej*, „Horyzonty Polityki” 2023, s. 153-175). Wysłanie autorskich założeń teoretycznych dla przywództwa integralnego jest ciekawą koncepcją. Połączenie z religią katolicką dostarcza nowej perspektywy dla celów i narzędzi, jak również rodzaju odpowiedzialności.

Podsumowanie osiągnięcia

Badania Habilitantki wpisują się w kluczowe obszary zainteresowania nauk o polityce i administracji. Problematyka przywództwa politycznego jest bowiem istotna z punktu widzenia naukowego oraz praktycznego. Należy zatem podkreślić ważność i trafność obranego przedmiotu badań. Przywództwo polityczne w obu sąsiadujących ze sobą państwach jest warte analizowania i prowadzenia badań. Jest żywotne w kontekście nauki oraz dydaktyki. Co więcej, ważne dla praktyki politycznej i przydatne społecznie.

Zastosowane metody i techniki badawcze są adekwatne i zastosowane prawidłowo. Dzięki analizie porównawczej, metodzie decyzyjnej czy metodzie analizy narracji zaprojektowano i przeprowadzono proces badawczy zwieńczony interesującymi wnioskami.

Widoczne jest korzystanie z publikacji w trzech językach: polskim, angielskim oraz niemieckim. Dowodzi to próby rozeznania w różnorodnej literaturze oraz perspektywach. Wskazuje na prawidłowe podejście do określenia stanu badań, korzystając z możliwie szerokiej literatury.

Warte podkreślenia jest prowadzenie zarówno analiz teoretycznych, jak i empirycznych. Habilitantka sprawnie dokonuje agregacji oraz syntezy innych badań, jak i samodzielnie projektuje, zbiera i opracowuje dane.

Lektura i konstrukcja przedłożonych publikacji ukazuje świadomość naukową habilitantki. Zawierają one bowiem pytania badawcze, hipotezy, określenie celów badawczych oraz wykorzystanych materiałów. Konstrukcja publikacji wyraźnie sygnalizuje ich naukowy charakter.

W swoich badaniach wykorzystwała różnorodne źródła. Były to przemówienia polityków, wspomnienia, pamiętniki, stenogramy posiedzeń Bundestagu, jak i również artykuły prasowe. Pokazuje to determinację w docieraniu do nowych danych oraz umiejętność pracy z różnymi materiałami.

Jeszcze raz warto podkreślić wielokrotne próby badawcze ukazujące perspektywę porównawczą Polski i Niemiec. Wątek komparatystyczny nadaje dorobkowi walorów nie tylko naukowych, ale również dydaktycznych. Co więcej, mogą one służyć również decydentom w zrozumieniu i rozwijaniu współpracy z naszym sąsiadem.

Znaczącym wkładem jest analiza przywództwa politycznego z nowej perspektywy. Uwzględnienie takich determinant jak tożsamość narodowa, wymiar etyczno-religijny czy role międzynarodowe świadczą o trafnym rozpoznaniu luk eksplanacyjnych. Przywództwo polityczne w Polsce i w Niemczech nie spotkało się bowiem dotychczas z próbami kompleksowego połączenia tych aspektów. Analiza tytułowego zagadnienia, na styku polityki i religii, jest wyrazem nowatorskiej perspektywy.

Prowadzone badania nie są umiejscowione w głównym nurcie badań nad przywództwem politycznym. Tym bardziej nadaje im to oryginalności. Dążenia badaczki koncentrują się na próbach odkrycia tego, co ważne oraz interesujące, choć na nierozpoznanych obrzeżach. Poruszanie się na pograniczach, czy też styku różnych zagadnień nadaje osiągnięciom naukowym charakter innowacyjny i interesujący.

Habilitantka posiada zatem dorobek, który naświeśla nową perspektywę na analizy przywódców politycznych. Bada je w nowym kontekście, ujmuje w odmienne ramy. Dostrzegalne jest zatem zejście z utartych ścieżek i próba zwrócenia uwagi na pomijane

dotychczas aspekty w badaniach nad przywództwem politycznym. Tym bardziej dowodzi to samodzielności badawczej i słusznego ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

Biorąc pod uwagę całościowy dorobek, warto podkreślić umiejętność Habilitantki do indywidualnego prowadzenia badań, jak i współpracy w zespołach. Jest to niezwykle cenna współcześnie umiejętność, wpływająca na rozwój naukowy. Współtworzenie zespołów badawczych i publikowanie wraz z innymi osobami jest warte docenienia w wielu kontekstach.

Mając na uwadze dokładną lekturę i namysł nad prowadzonymi przez Habilitantkę badaniami, chciałbym również wskazać kilka uwag polemicznych. Są one typowe dla recenzji naukowych i ukazują po prostu pewne niedociągnięcia, choć nie zmieniają pozytywnej oceny całego dorobku.

Jakość publikacji jest nierówna. Obok interesujących, ciekawych i nowatorskich opracowań znajdziemy również mniej wnikliwe, bez których osiągnięcie nie straciłoby mocno na wartości. Mają bowiem one słabsze powiązanie z kwestią przywództwa politycznego (np. *Rola tożsamości...*;) lub charakter opisowy i sygnalizacyjny stawiając poważne tezy bez gruntownego przeglądu literatury lub własnych badań empirycznych (np. *'Gołąb' i 'jastrząb'...*).

W autoreferacie wielokrotnie pojawia się sformułowanie „przywództwo polskie” lub „przywództwo niemieckie”. Sam termin, a zwłaszcza kontekst jego użycia uważam za nie do końca trafiony. Na pewno nie jest on wyjaśniony. To samo dotyczy sformułowania „polskie przywództwo międzynarodowe”.

W części autoreferatu „pozostałe obszary zainteresowań naukowych” znajduje się omówienie monografii, już włączonej w skład osiągnięcia naukowego (s. 23), co niepotrzebnie wprowadza zamieszanie odnośnie dublowania dorobku w autoreferacie.

Dostrzegam mankament w postaci nielicznych odniesień do publikacji anglojęzycznych opublikowanych w czasopiśmie naukowych. Autorka nie zawsze podejmuje polemikę z najnowszymi badaniami empirycznymi na temat przywództwa politycznego w Polsce czy w Niemczech.

Habilitantka wykazała się znajomością wielu publikacji o przywództwie politycznym w aspekcie osobowym. Wykaz bibliografii pomija jednak jeszcze wiele kluczowych polskich i anglojęzycznych monografii oraz monografii zbiorowych na temat przywództwa politycznego.

Zachęcam, aby podjąć wysiłki i wyniki kolejnych badań publikować w wiodących czasopiśmie politologicznych w Polsce, jak i za granicą.

Wydaje się, że można było w inny sposób podejść do kolejności publikacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego. Publikacja o przywództwie międzynarodowym

i potędze RFN (4) wydaje się lepiej pasować do publikacji o przywództwie międzynarodowym (9, 10, 13).

Pomimo nielicznych, powyższych uwag, które stanowią zdecydowaną mniejszość, warto ponownie podkreślić dominującą jakość w prowadzonych badaniach.

Podsumowując, Habilitantka wykazała się umiejętnością szerszego spojrzenia na przywództwo polityczne i dostrzegania luk badawczych. Należycie zaprojektowała wiele interesujących badań empirycznych, zebrała i opracowała nowe dane. Pokusiła się o zaproponowanie oryginalnych koncepcji teoretycznych dając impuls do ich rozwijania. Dowodzi to wysokich kompetencji naukowych zasługujących na pozytywną ocenę.

Pozostałe osiągnięcia naukowe

Pozostałe badania prowadzone przez Habilitantkę, poza wskazanymi jako główne osiągnięcie, również dotyczą ważnych problemów w zakresie nauk o polityce i administracji. Kwestie narracji politycznej, decydowania politycznego, czy miast podzielonych są jednymi z bardziej aktualnych zagadnień we współczesnym państwie i społeczeństwie. Warto szczególną uwagę zwrócić na monografię (M.M. Brzezińska, P. Burgoński, M. Gierycz, *Analiza dyskursu politycznego. Teoria, zastosowanie, granice naukowości*, Warszawa 2018) oraz współudział w redagowaniu dwóch monografii (M.M. Brzezińska, M. Jarentowski, P. Matuszewski P. (red.) *Wybory prezydenckie i parlamentarne w Polsce: podobieństwa, różnice i wzajemne oddziaływanie*, Warszawa 2016; R. Zenderowski, M.M. Brzezińska (red.) *Traktat Lizboński. Co po Irlandii?*, Warszawa 2009).

Pozostałe osiągnięcia naukowe również charakteryzują się odpowiednim poziomem naukowym. Oprócz wymienionych powyżej monografii i redakcji monografii zbiorowej, są to artykuły naukowe, rozdziały w monografiach zbiorowych, hasła w słownikach. Dostarczyły one nowej wiedzy w zakresie metodologicznym, teoretycznym i empirycznym. Potwierdzają umiejętność prowadzenia badań i prezentowania ich wyników w różnej formie. Całościowa lektura prowadzonych badań wskazuje na efektywne i interesujące realizowanie procesu badawczego przynoszącego interesujące wnioski.

Istotna aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Habilitantka wykazała się istotną aktywnością naukową realizowaną w wielu uczelniach w Polsce i za granicą. Miało to swoje odzwierciedlenie w zagranicznych stypendiach, stażach

naukowych, projektach badawczych, wykładach oraz debatach. Różne formy działalności zasługują na uznanie i świadczą o ponadprzeciętnej aktywności.

Do najważniejszych przejawów działalności można zaliczyć otrzymanie stypendium badawczego i półroczny pobyt w Johannes Gutenberg Universität Mainz. Istotne były także liczne kwerendy biblioteczne oraz stypendia, które pozwoliły na prowadzenie badań w Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt oraz Freie Universität w Berlinie. Pokazuje to dążenie do rozwoju naukowego w środowisku międzynarodowym oraz poszerzenie bazy źródłowej. Co istotne, jest też świadectwem efektywności w pozyskiwaniu funduszy na prowadzone badania.

Praca w międzynarodowych zespołach badawczych jest niezwykle wymagającym ale i pożądanym aspektem nauki. W tym aspekcie Habilitantka ma również osiągnięcia. Powierzono jej rolę koordynatora wykonawczego w Polsce w ramach projektu „Europeizacja struktur regionalnych w Polsce, Rumunii i na Węgrzech”, który był realizowany przez Nürnberg Universität, Universität Tübingen, Andrassy Universität Budapest, Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca.

Warto również uwypuklić realizację krajowych projektów związanych z problematyką przywództwa politycznego. Był to projekt „Mali przywódcy” z 2020 roku oraz „Przywództwo i procesy decyzyjne kobiet w polityce” z 2021 roku. W większym wymiarze był to projekt „Przywództwo polityczne Helmuta Kohla. Jego rola, wpływ i znaczenie dla Niemiec, Europy i świata” z 2019 roku, a także „Decydowanie polityczne Angeli Merkel w sytuacjach kryzysowych” z 2016 roku.

Nie bez znaczenia był również liczne przejawy aktywności w postaci wykładów oraz debat, które miały miejsce w Wiedniu, Berlinie, Greiswald, Wilnie oraz Tbilisi.

Działalność organizacyjna, dydaktyczna i popularyzująca

Sfera dydaktyczna była realizowana w powiązaniu z zainteresowaniami naukowymi, gdyż prowadzono przedmioty odwołujące się tematycznie do przywództwa politycznego: Przywództwo w organizacji; Przywództwo a kwestie bezpieczeństwa; Decydowanie polityczne; System polityczny Niemiec. Aktywność była realizowana na kierunkach Politologia, Europeistyka, Bezpieczeństwo wewnętrzne oraz Zarządzanie publiczne, zarówno na studiach I i II stopnia. W konsekwencji prowadzenia seminariów wypromowano 28 prac licencjackich i magisterskich. Z sukcesem pełniła rolę promotora pomocniczego rozprawy doktorskiej.

W aspekcie organizacyjnym dostrzegalna jest wyraźna aktywność na rzecz macierzystej Uczelni. Habilitantka była członkinią Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Polityce i Administracji; Rady Wydziału Społeczno-Ekonomicznego; Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej oraz Rady Ewaluacyjnej Instytutu. Jest także kierownikiem kierunku Politologia, co skutkuje odpowiedzialnością za merytoryczną i personalną obsadę procesu kształcenia.

Kolejnym potwierdzeniem kompetencji naukowych jest wielokrotne powierzanie Habilitantce sporządzania recenzji dla czasopism naukowych (np. Chrześcijaństwo-Świat-Polityka; Horyzonty Polityki) oraz monografii. Występowała również w roli ekspertów/recenzentów projektów realizowanych przez NCBiR. Czyniła to także odnośnie projektów Komisji Europejskiej w 2020 oraz 2021 roku.

Habilitantka angażuje się w popularyzację nauki i współpracę ze społeczeństwem, głównie w projekty edukacyjne na terenie Warszawy oraz Płocka.

Jest także autorką licznych ekspertyz na portalach Defence24, Przemiany Ustrojowe, Portal Obronny.

Brała czynny udział merytoryczny w Olimpiadzie Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym.

Zaangażowanie naukowe spotkało się również z uznaniem i wyróżnieniami: Medal Komisji Edukacji Narodowej; Medal Brązowy za Długoletnią Służbę; Wyróżnienie Rektora UKSW za wybitne osiągnięcia naukowe; Nagroda Dziekana za pracę na rzecz wydziału; Nagroda Dyrektora Instytutu za wybitne osiągnięcia naukowe i organizacyjne.

Konkluzja

Jednoznacznie stwierdzam, że dr Monika Maria Brzezińska posiada w dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej instytucji naukowej.

Habilitantka przedstawiła interesujący i wartościowy dorobek naukowy. Posiada liczne doświadczenia w międzynarodowej aktywności naukowej. Wykazała się także w sferze dydaktycznej i organizacyjnej. Wygłaszała referaty na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Skutecznie realizowała liczne granty i stypendia. W mojej opinii są to przesłanki o charakterze jakościowym do uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

Janowski